

Sygn. akt VII U 4443/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2020 r.

**Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie:

Przewodniczący SSO Renata Gąsior

Protokolant sekr. sądowy Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 października 2020 r. w Warszawie

sprawy I. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

z udziałem (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

o wysokość podstawy wymiaru składek

na skutek odwołania I. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. z dnia 7 sierpnia 2019 r. nr (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. z dnia 7 sierpnia 2019 r. nr (...), w ten sposób, że stwierdza, że podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe odwołującej I. S. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) Sp. z o.o. stanowi od dnia 1 marca 2019 r. kwota 4.500,00 zł brutto,

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. na rzecz I. S. kwotę 3.600,00 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

3. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwotę 3.600,00 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Renata Gąsior

UZASADNIENIE

W dniu 16 września 2019 r. **I. S.** złożyła odwołanie o decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. z dnia 7 sierpnia 2018 r. nr (...), zarzucając jej naruszenie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, Kodeksu Pracy, Kodeksu Cywilnego oraz Kodeksu postępowania administracyjnego w zakresie stwierdzenia, że podstawą wymiaru składek na jej ubezpieczenie emerytalne, rentowe, wypadkowe k chorobowe z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) sp. z o.o. stanowi o dnia 1 marca 2019 r. kwota 2.250 zł brutto. Ubezpieczona wniosła o zmianę ww. decyzji i przyjęcie podstawy wymiaru składek w kwocie 4.500 zł brutto oraz zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczona zakwestionowała stanowisko organu rentowego w zakresie, w jakim uznał, że umowa o pracę łącząca ją z płatnikiem składek była nieważna w zakresie ustalonego przez strony wynagrodzenia jako sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Przedstawiła okoliczności faktyczne związane z jej zatrudnieniem w (...) sp. z o.o., wskazując, że na podstawie umowy o pracę powierzono jej stanowisko specjalisty ds. sprzedaży na czas określony do 31 maja 2019 r. Zdaniem odwołującej, wbrew twierdzeniu organu rentowego, zmiana tytułu ubezpieczeń z działalności gospodarczej na ubezpieczenie pracownicze nie oznacza, że jego celem było tylko o wyłącznie uzyskanie wyższych świadczeń z ubezpieczenia społecznego. W niniejszym przypadku nawiązanie z ubezpieczoną stosunku pracy nastąpiło z inicjatywy płatnika składek z uwagi na rozwój działalności firmy i potrzebą uzupełnienia zasobów osobowych. W ocenie odwołującej nawet gdyby przyjąć, że celem zawarcia umowy o pracę było umożliwienie uzyskania niebawem świadczeń finansowanych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to okoliczność ta nie przesądza o braku podlegania ubezpieczeniom społecznym z kwestionowanego tytułu, bowiem motywacja skłaniająca o zawarcia umowy o pracę nie ma znaczenia dla ważności tej umowy przy założeniu rzeczywistego jej realizowania. W zakresie ustalonego przez strony wynagrodzenia ubezpieczona podkreśliła, że odpowiadało ono rodzajowi wykonywanej przez nią pracy oraz posiadanym przez nią kwalifikacjom i wcześniejszemu doświadczeniu zawodowemu, a ponadto było adekwatne do kondycji finansowej pracodawcy i stosowanej u płatnika siatki wynagrodzeń (odwołanie k. 3-61 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z 15 października 2019 r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.** wniósł o jego oddalenie

na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz zasądzenie na rzecz organu kosztów procesu.

Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie organ rentowy zaznaczył, że po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego powziął wątpliwości w zakresie wynagrodzenia wynikającego z zawartej między ubezpieczoną I. S. a (...) Sp. z o.o. umowy o pracę. Organ rentowy podkreślił przy tym, że nie kwestionował wykonywania przez ubezpieczoną zatrudnienia, natomiast wątpliwości wzbudziło zawarcie umowy o pracę bezpośrednio przed rozpoczęciem przez ubezpieczoną wolnienia lekarskiego oraz wysokość wynagrodzenia wynikająca z tejże umowy. Zdaniem organu rentowego strony nie przestawiły rzetelnych i mających społeczno-gospodarcze umocowanie argumentów potwierdzających konieczność zmiany umowy dotychczas łączącej strony. Wskazał przy tym, że ubezpieczona przed zatrudnieniem w spółce współpracowała z nią w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, z którego to tytułu opłacała składki od najniższej podstawy wymiaru, na jaką pozwalają przepisy, zaś poprzedni stosunek pracy ubezpieczonej został zawarty w grudniu 2010 roku i trwał kilka dni. Do momentu zgłoszenia ubezpieczonej płatnik zatrudniał jedną osobę na podstawie cywilnoprawnej, zaś po rozpoczęciu korzystania przez nią ze zwolnień lekarskich zgłaszał do ubezpieczeń dwie osoby zatrudnione na podstawie umów cywilnoprawnych oraz jedną na podstawie umowy o pracę za wynagrodzeniem 2.000 zł brutto. W tych okolicznościach zdaniem organu rentowego przyjęcie wynagrodzenia w kwocie minimalnego wynagrodzenia jest adekwatne o zajmowanego przez ubezpieczoną stanowiska, nakładu pracy, niewygórowane, sprawiedliwe i godziwe, a jednocześnie nienaruszające interesów innych ubezpieczonych (odpowiedź na odwołanie k. 63-64 a.s.).

Na rozprawie w dniu 3 czerwca 2020 r. pełnomocnik zainteresowanej (...) **Sp. z o.o. w W.** poparł odwołanie I. S. i wniósł o zmianę skarżonej decyzji zgodnie z jej stanowiskiem oraz o zasądzenie na rzecz zainteresowanej kosztów procesu (protokół rozprawy z 03.06.2020 r. k. 124-130 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Firma (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. została zarejestrowana w KRS w dniu 13 grudnia 2018 r. Przedmiotem działalności spółki jest sprzedaż na terenie Polski suplementów, ekstraktów roślinnych i kosmetyków. Jedyнным współnikiem spółki i zarazem prezesem jej zarządu jest W. S.. Siedziba firmy znajduje się przy ul. (...)

(...) lokal (...) w W.. W tym samym miejscu znajduje się inna firma prowadzona przez W. S., (...) (odpis z KRS k. 18-24 a.s., zeznania świadków W. K. k. 125-126 a.s., B. S. k. 138 a.s.).

Spółka (...) powstała z myślą o prowadzeniu działalności w zakresie eksportu towarów do C.. W latach 2017-2018 spółka była prowadzona przez osoby z zewnątrz, w tym B. S., która jest główną księgową firmy (...) oraz N. K. i W. K., które były odpowiedzialne za eksport i import towarów w (...). Z uwagi na wzrost zamówień z C. oraz w celu uniknięcia mieszania obowiązków jednej spółki z drugą, W. S. postanowił zatrudnić jedną osobę, która byłaby odpowiedzialna za nadzorowanie sprzedaży oraz kontaktem z pozostałymi osobami wykonującymi obowiązki na rzecz (...). Ostatecznie W. S. zaproponował zatrudnienie I. S. z uwagi na jej wcześniejszą współpracę firmą (...) (zeznania świadek B. S. k. 138-140 a.s.).

I. S. w czerwcu 2008 roku ukończyła szkołę policealną dla dorosłych w zawodzie technik prac biurowych – sekretarka/asystentka.

W okresie od 6 czerwca 2013 r. do 28 lutego 2019 r. prowadziła działalność gospodarczą w zakresie działalności usługowej związanej z administracyjną obsługą biurową. W ramach prowadzonej działalności I. S. współpracowała z firmą (...), wykonując usługi w zakresie wystawiania faktur, obsługi korespondencji i agentów oraz rozliczaniem kontraktów budowlanych. Firma ta była jedynym kontrahentem ubezpieczonej i z tytułu obsługi tej firmy otrzymywała wynagrodzenie za usługi w wysokości średnio 4.000-5.000 zł. W czasie prowadzenia działalności odwołująca nie zajmowała się obsługą spółki (...) (odpis z CEIDG k. 26 a.s., świadectwo ukończenia szkoły k. 27-28 a.s., zeznania świadek B. S. k. 138-140 a.s., zeznania I. S. k. 128-129 a.s.).

W trakcie prowadzenia działalności gospodarczej odwołująca deklarowała najniższą podstawę wymiaru składek (bezsporne).

W dniu 1 marca 2019 r. I. S. zawarła (...) Sp. z o.o. umowę o pracę na czas określony, tj. okres do 1 marca 2019 r. do 31 maja

2019 r. Na podstawie umowy odwołująca została zatrudniona w spółce na stanowisku specjalisty ds. sprzedaży w pełnym wymiarze czasu pracy i za wynagrodzeniem w wysokości 4.500 zł. Zgodnie z pisemnym zakresem obowiązków ubezpieczona miała być odpowiedzialna za: wprowadzanie danych klientów, zakładanie kartotek klientów do programu magazynowo-sprzedażowego RAKS; przyjmowanie i ewidencja zamówień; kompletowanie dokumentów do zamówień; wystawianie dokumentów przyjęcia towaru (PZ); wystawianie faktur dla realizowanych dostaw towarów (WZ i faktury sprzedaży); nadzór nad wykonywaną dostawą; rozliczanie dokumentów magazynowych; przygotowanie zestawień do księgowości; kontrola nad obiegiem dokumentacji księgowo-magazynowej; monitorowanie stanów magazynowych; zbieranie i kompletowanie dokumentów od spedytorów (umowa o pracę z 01.03.2019 r. k. 24 a.s.; zakres obowiązków pracownika – akta rentowe, karty nieoznaczone).

W ramach zawartej przez strony umowy o pracę I. S. zajmowała się przede wszystkim porządkowaniem stanu magazynowego spółki w systemie księgowym RAKS, w co też włożyła dużo pracy. W tym zakresie współpracowała z B. S.. W pozostałym zakresie I. S. była odpowiedzialna za odbieranie zamówień z zagranicy od N. K. i W. K., które były następnie wprowadzane do systemu RAKS

i za które wystawiała faktury. Ubezpieczona uzgadniała z wyżej wymienionym informacje dotyczące zamówień i uzgadniała z nimi kiedy ma odbyć się wysyłka towarów. Ponadto ubezpieczona przyuczała P. P., pracującej w firmie (...), w zakresie obsługi systemu RAKS. Praca odwołującej odbywała się w godzinach od 8:00 do 16:00 w siedzibie (...) przy ul. (...). Za wykonaną pracę odwołująca otrzymywała wynagrodzenie przelewem na rachunek bankowy w wysokości uzgodnionej w umowie o pracę (zeznania świadków: W. K. k. 125-126 a.s., N. K. k. 126-127 a.s., P. P. k. 127-128 a.s., B. S. k. 138-140 a.s., zeznania I. S. k. 128-129 a.s.; korespondencja e-mail, faktury pro forma, potwierdzenia przelewu – akta rentowe, karty nieoznaczone).

Od dnia 25 kwietnia 2019 r. odwołująca stała się niezdolna do pracy

w związku z ciążą i korzystała ze zwolnień lekarskich. Obowiązki odwołującej zostały przejęte początkowo przez B. S., a następnie przez P. P., który dotychczas pracował na podstawie umowy zlecenie w firmie (...). Po wdrożeniu go do pracy od 1 lipca 2019 r. P. P. został zatrudniony w (...) Sp. z o.o. na podstawie umowy o pracę na stanowisku księgowego za wynagrodzeniem 2.500 zł, na pół etatu (zwolnienia lekarskie k. 32-36 a.s., umowa o pracę z 01.06.2019 r. k. 25 a.s., zeznania świadek B. S. k. 138-140 a.s., zeznania I. S. k. 128-129 a.s.).

Na podstawie umowy o pracę z 1 czerwca 2019 r. strony przedłużyły stosunek pracy na czas określony do dnia porodu, bez zmiany dotychczasowych warunków pracy i płacy (umowa o pracę z 01.06.2019 r. k. 25 a.s.).

W 2019 roku, oprócz I. S., w (...) Sp. z o.o. pracowało łącznie 5 osób, w tym:

- W. K. na podstawie umowy zlecenie, zgłoszenie do ubezpieczeń od 09/2018, podstawy wymiaru składek od 829 zł, 2.799,39 zł, a następnie 5.000 zł – tylko ubezpieczenie zdrowotne
- N. K. na podstawie umowy zlecenie, zgłoszenie do ubezpieczeń od 06/2019, podstawa wymiaru składek 4.500 zł, bez dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego
- P. P. z tytułu umowy o pracę z wynagrodzeniem 2.500 zł brutto.

Oprócz wyżej wymienionych, w (...) Sp. z o.o. pracuje również B. S. oraz P. S.. Wszystkie wymienione wyżej osoby są zatrudnione na podstawie umowy o pracę w firmie (...) (zeznania świadków: W. K. k. 125-126 a.s., N. K. k. 126-127 a.s., P. P. k. 127-128 a.s., B. S. k. 138-140 a.s.; informacje dotyczące podstaw wymiaru i tytułów ubezpieczenia – odpowiedź na odwołanie k. 64-64 a.s.).

W związku ze złożeniem wniosku o wypłatę zasiłku chorobowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające w sprawie ustalenia prawidłowości zgłoszenia I. S. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i podstaw wymiaru składek na te ubezpieczenia z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę zawartej z (...) Sp. z o.o. O powyższym organ rentowy zawiadomił ubezpieczoną i zainteresowanego pismami z 21 czerwca 2019 r. (zawiadomienie o wszczęciu postępowania z 21.06.2019 r. – akta rentowe).

Po przeprowadzeniu postępowania organ rentowy wydał w dniu 7 sierpnia 2019 r. decyzję nr (...) na podstawie której stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe) I. S. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę zawartej z płatnikiem składek z (...) Sp. z o.o. od 1 marca 2019 r. wynosi kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę w danym roku kalendarzowym, tj. 2.250,00 zł brutto. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wyraził stanowisko, zgodnie z którym wobec ustalonych w toku postępowania okoliczności takich jak powstanie niezdolności do pracy krótko po zatrudnieniu, deklarowanie przez ubezpieczoną najniższej dopuszczalnej przepisami podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej, uznanie, iż wysokość podstawy wymiaru składek z jaką płatnik składek zgłosił I. S. do pracowniczych ubezpieczeń społecznych, kiedy ubezpieczona po niespełna dwóch miesiącach o zgłoszenia jej do ubezpieczeń rozpoczęła urlop na koszt wszystkich ubezpieczonych, jest uzasadnione, byłoby skrajnie niesprawiedliwe wobec pozostałych uczestników systemu ubezpieczeń społecznych oraz niezgodne z zasadami współzycia społecznego i elementarnej zasady solidaryzmu społecznego byłoby uznanie, że (decyzja ZUS z 07.08.2019 r. – akta rentowe).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, obejmujący dowody z dokumentów, zeznań świadków i odwołującej.

Sąd oparł się na dowodach z dokumentów wymienionych wyżej co do kart akt i akt organu rentowego. Dowody te, obejmujące m. in. dokumentację kadrowo-płacową odwołującej oraz dokumenty z przebiegu postępowania

wyjaśniającego prowadzonego przez ZUS i poprzedzającego wydanie skarżonej decyzji, były dla Sądu wiarygodne i nie były w żaden sposób kwestionowane przez strony postępowania. Część z ww. dokumentów w formie kopii została przedłożona przez ubezpieczoną jako załączniki do odwołania od skarżonej decyzji. Za niewiarygodne Sąd uznał natomiast załączone do odwołania dokumenty w postaci wydruków z portalu pracuj.pl (k. 47-61 a.s.). Przedmiotowe wydruki zawierały informacje o przeciętnych zarobkach w Polsce na stanowisku specjalisty ds. sprzedaży, przy czym w ocenie Sądu zostały sporządzone przez podmiot prywatny w oparciu o trudno weryfikowalne kryteria, a ponadto informacje z nich wynikające w żaden sposób nie odnoszą się do specyfiki zatrudnienia odwołującej.

Sąd dał wiarę zeznaniom wszystkich przesłuchanych w sprawie świadków: W. K., N. K., P. P. oraz B. S.. W ocenie Sądu zeznania ww. osób były wiarygodne, gdyż strony w sposób zbieżny i przekonujący przedstawiły okoliczności związane z specyfiką działalności i organizacji pracy spółki (...) oraz jej relacji z firmą (...), jak również okoliczności związane z zatrudnieniem ubezpieczonej u płatnika składek i charakteru wykonywanych przez nią obowiązków. W powyższym zakresie Sąd dał wiarę również zeznaniom ubezpieczonej I. S., której relacje znalazły potwierdzenie w pozostałych zebranych w sprawie dowodach z dokumentów i świadków.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołania były zasadne.

Spór w niniejszej sprawie koncentrował się na kwestii wysokości wynagrodzenia I. S., jakie przysługiwało jej z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u zainteresowanego płatnika składek (...) Sp. z o.o. Bezspornym jest, że w dniu 1 marca 2019 r. odwołująca zawarła z zainteresowaną spółką umowę o pracę na podstawie której została zatrudniona na stanowisku specjalisty ds. sprzedaży na czas określony, w pełnym wymiarze czasu pracy oraz za wynagrodzeniem w kwocie 4.500 zł brutto miesięcznie. Wydając skarżoną decyzję stwierdził, że ustalenie przez strony wynagrodzenia w takiej wysokości stanowiło nadużycie instytucji ubezpieczenia społecznego.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r.

o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 266) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9 osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są między innymi pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów. Za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, z zastrzeżeniem ust. 2 i 2a. Osoby będące pracownikami podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu (art. 11 ust. 1 u.s.u.s.), z kolei osoby podlegające obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu (art. 12 ust. 1 u.s.u.s.). Jak wynika natomiast z art. 18 ust. 1 u.s.u.s., podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy z zastrzeżeniem ust. 2. Zgodnie zaś art. 20 ust. 1 u.s.u.s., że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe, z zastrzeżeniem ust. 2 i ust. 3.

Jak wynika z powyższego, umowa o pracę wywołuje skutki nie tylko bezpośrednie, dotyczące wprost wzajemnych relacji między pracownikami

i pracodawcą, lecz także dalsze, pośrednie, w tym w dziedzinie ubezpieczeń społecznych – gdzie kształtuje ona stosunek ubezpieczenia społecznego, określa wysokość składki, a w konsekwencji prowadzi do uzyskania odpowiednich świadczeń. Wynagrodzenie zasadnicze ubezpieczonych będących pracownikami stanowi bowiem podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe. Są to skutki doniosłe, zarówno z punktu widzenia interesu pracownika (ubezpieczonego), jak i interesu publicznego, należy zatem uznać, że ocena postanowień umownych może i powinna być dokonywana także z punktu widzenia prawa ubezpieczeń społecznych. Nadmierne uprzywilejowanie płacowe pracownika, które w prawie pracy mieściłoby się w ramach art. 353¹ k.c., w prawie ubezpieczeń społecznych może więc prowadzić do zamiaru nadużycia świadczeń przysługujących z tego ubezpieczenia. Chodzi bowiem o to, aby płaca – stanowiąca jednocześnie podstawę wymiaru składki – nie

była ustalana ponad granicę płacy słusznej, sprawiedliwej i zapewniającej godziwe utrzymanie oraz żeby rażąco nie przewyższała wkładu pracy oraz o to żeby składka nie przekładała się na świadczenie w kwocie nienależnej, zawyżonej do nakładu pracy.

Od tego wynagrodzenia bowiem opłacana jest składka na ubezpieczenie społeczne, która powinna pozostawać w harmonii z poczuciem sprawiedliwości w korzystaniu ze świadczeń z ubezpieczenia. Innymi słowy, wynagrodzenie winno być faktycznie adekwatne do charakteru pracy w tym sensie,

że nie powinno być ustalane ponad dopuszczalną i zarazem sprawiedliwą granicę, nie powinno więc rażąco przewyższać wkładu pracy pracownika. Ograniczenie to wynika z alimentacyjnego charakteru świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz zasady solidaryzmu, a jego brak doprowadziłby do możliwości pobierania świadczeń w wysokości większej, niż realnie winna przysługiwać (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 r., II UZP 2/05, także; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 1 grudnia 2015 r., III AUa 2658/14).

W kontekście powyższego wymaga zaznaczenia, że ustawodawca świadomy potencjalnych nadużyć przewidział w art. 86 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych kompetencje organu rentowego do badania zarówno tytułu zawarcia umowy o pracę, jak i ważności jej poszczególnych postanowień oraz zakwestionowania tych postanowień umowy pracę w zakresie wynagrodzenia, które pozostają w kolizji z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może więc weryfikować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało ono wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzające do obejścia prawa (w myśl art. 58 k.c.). Kompetencja organu rentowego w tym zakresie wynika wprost z art. 41 ust. 12 i 13 w zw. z art. 83 ust. 1 u.s.u.s. i została wielokrotnie potwierdzona w ugruntowanym orzecznictwie. (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 27 kwietnia 2005 r., II UZP 2/05, wyroki Sądu Najwyższego z 9 sierpnia 2005 r. III UK 89/05 i z dnia 6 lutego 2006 roku, III UK 156/05; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 7 marca 2013 r., III AUa 1515/12). Wskazuje się przy tym, że ocena postanowień umowy o pracę powinna być dokonywana także z punktu widzenia prawa ubezpieczeń społecznych, mając na uwadze interes publiczny i akcentowaną w orzecznictwie zasadę solidarności ubezpieczonych. W tym też świetle podstawę wymiaru składki ubezpieczonego będącego pracownikiem stanowi wynagrodzenie godziwe, a więc należne, właściwe, odpowiednie, rzetelne, uczciwe i sprawiedliwe, zachowujące cechy ekwiwalentności do pracy. Ocena godziwości wynagrodzenia wymaga zaś uwzględnienia każdego konkretnego przypadku, a zwłaszcza rodzaju, ilości i jakości świadczonej pracy oraz wymaganych kwalifikacji (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 26 listopada 1996 r., U 6/96; wyrok Sądu Najwyższego z 16 grudnia 1999 r., I PKN 456/99).

Mając na względzie cytowane wyżej przepisy oraz przytoczone poglądy orzecznictwa w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy przeprowadził zaofiarowane przez strony dowody z dokumentów i świadków celem zbadania, czy wysokość wynagrodzenia I. S., jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, została ustalona z naruszeniem zasad współżycia społecznego. W wyniku tak przeprowadzonego postępowania Sąd Okręgowy ostatecznie uznał stanowisko organu rentowego za niezasadne.

Z analizy uzasadnienia skarżonej decyzji oraz odpowiedzi na odwołanie, główne wątpliwości organu rentowego, które miały uzasadniać obniżenie wynagrodzenia odwołującej jako podstawy wymiaru składek, wynikały z faktu, iż odwołująca przed zawarciem z płatnikiem składek umowy o pracę tj. przed 1 marca 2019 r. prowadziła działalność gospodarczą, w ramach której deklarowała najniższą dopuszczalną przepisami podstawę wymiaru składek. Organ rentowy wskazał przy tym, że nie jest to sprzeczne z ustawą, jednakże w zdecydowany sposób ogranicza wysokość świadczeń pobieranych z Zakładu. Sąd Okręgowy podziela pogląd wyrażony w powołanym przez organ rentowy wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 r., II UK 314/03, zgodnie z którym już samo podłoże zmiany tytułu ubezpieczenia z ubezpieczenia społecznego osób prowadzących działalność gospodarczą na pracownicze ubezpieczenie społeczne może rodzić uzasadnione przypuszczenie, że jego celem było uzyskanie wyższych świadczeń z pracowniczego ubezpieczenia społecznego w związku z uzgodnieniem stosunkowo wysokiego wynagrodzenia. Nie oznacza to jednak, że taka sytuacja ma miejsce niejako automatycznie – co organ rentowy zdaje się przyjmować w swojej argumentacji – w każdym przypadku zmiany tytułu ubezpieczenia z działalności gospodarczej na stosunek

pracy. W cytowanym wyżej orzeczeniu zwraca się uwagę m. in. na rozbieżność między wynagrodzeniem uzyskiwanym przez wnioskodawcę po zawarciu umowy o pracę a dochodem uzyskiwanym z wcześniej prowadzonej działalności, co pozwala na uznanie, że jedynym celem nawiązania stosunku pracy w tych okolicznościach jest osiągnięcie wyższych świadczeń z ubezpieczeń społecznych, nieadekwatnych do wysokości odprowadzanych wcześniej składek do Funduszu. Brak natomiast podstaw do przyjęcia, że w każdym przypadku zmiana tytułu ubezpieczenia winna skutkować stosownym obniżeniem podstawy wymiaru składek wynikającego z nowo nawiązanego stosunku pracy jedynie z tej przyczyny, że w ramach istniejącego wcześniej tytułu związanego z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej ubezpieczony deklarował najniższe podstawy wymiaru składek.

Dokonując ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy zważył, że zmiana przez odwołującą zmiany tytułu ubezpieczenia z działalności gospodarczej na stosunek pracy była uzasadniona okolicznościami o charakterze obiektywnymi, istniejącymi zarówno po stronie samej odwołującej,

jak i zainteresowanej spółki. Wymaga przy tym zaznaczenia, że przed zatrudnieniem w (...) Sp. z o.o. I. S. świadczyła usługi

na rzecz podmiotu współpracującego z zainteresowanym płatnikiem składek,

tj. firmą (...). W ramach własnej działalności gospodarczej I. S. realizowała na rzecz firmy (...) usługi z zakresu księgowości, z którego to tytułu uzyskiwała dochód wynoszący średnio 4.000-5.000 zł. Firma (...) była jedynym podmiotem obsługiwany przez ubezpieczoną. Jednocześnie z okoliczności sprawy wynika, że Spółka (...) powstała w grudniu 2018 roku, a jej celem było prowadzenie działalności w zakresie eksportu i importu towarów z C.. Zeznania świadków potwierdzają przy tym, że firma (...) oraz (...) Sp. z o.o. są połączone podmiotowo. Obie firmy są prowadzone przez tą samą osobę, W. S., zaś osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę

w firmie (...) realizują zadania w ramach (...) Sp. z o.o. Na tym tle zdaniem Sądu Okręgowego zatrudnienie odwołującej w ramach spółki (...) można uznać za obiektywnie uzasadnione. Za przekonywujące Sąd uznał zwłaszcza zeznania B. S. w zakresie, w jakim wskazała na motywy towarzyszące zatrudnieniu ubezpieczonej w (...) Sp. z o.o. na podstawie umowy o pracę. Z relacji ww. świadek wynika, że zatrudnienie odwołującej wynikało ze zwiększonej ilości pracy w nowoutworzonej spółce oraz chęci zapewnienia odpowiedniej organizacji pracy wykonywanej przez osoby realizujące czynności zarówno na rzecz firmy (...), jak i (...) Sp. z o.o. Ponadto z zeznań ww. świadka wynika, że W. S., prezes zarządu (...) Sp. z o.o., pozytywnie oceniał dotychczasową współpracę z I. S. w ramach usług realizowanych przez nią na rzecz firmy (...), stąd też wyszedł z inicjatywą powierzenia jej stanowiska w nowoutworzonej spółce. Niewątpliwie ubezpieczona miała również wcześniejszy kontakt z pracownikami firmy (...), którzy wykonują również pracę na rzecz (...) Sp. z o.o.

Na tle powyższego Sąd Okręgowy zważył, iż zawarcie przez odwołującą

i zainteresowaną spółkę a umowy o pracę w istocie zmierzało do zmiany organizacji dotychczasowej, wzajemnej współpracy – to jest, przejścia odwołującej z realizacji obowiązków na rzecz firmy (...) w ramach prowadzonej przez nią działalności gospodarczej, na pełnowymiarowy stosunek pracy w ramach zatrudnienia w skojarzonym z ww. firmą podmiotem (...) Sp. z o.o. Skoro strony łączyła wcześniejsza, kilkuletnia współpraca,

to w zasadzie brak było przeszkód co do wprowadzenia tego rodzaju zmian.

W szczególności zdaniem Sądu Okręgowego okoliczność wcześniejszego deklarowania najniższej dopuszczalnej przepisami podstawy wymiaru składek

z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej nie może stać na przeszkodzie nawiązaniu stosunku pracy z wynagrodzeniem o wysokości porównywalnej

do dochodu, jaką ubezpieczony wcześniej uzyskiwał jako przedsiębiorca.

Z perspektywy powyższego wymaga również zaznaczenia, że wysokość wynagrodzenia otrzymywanego przez ubezpieczoną była porównywalna

z uzyskiwanym przez nią wcześniej dochodem z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Strona odwołująca przedłożyła w sprawie faktury VAT z których wynika, że za świadczenie usług na rzecz firmy (...) I. S. otrzymywała kwoty rzędu 4.000-5.000 złotych miesięcznie. Tym samym wynagrodzenie wynikające z umowy o pracę było proporcjonalne w stosunku do uzyskiwanego wcześniej dochodu wynikającego ze świadczonej przez nią usług. Wprawdzie w trakcie prowadzenia działalności ubezpieczona deklarowała najniższą przewidzianą podstawę wymiaru składek, jednakże

– jak wskazywał sam organ rentowy – jest to w pełni zgodne z przepisami ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (art. 18 ust. 8 ustawy systemowej). Przyjęcie argumentacji organu rentowego w tym zakresie w istocie rodziłoby podstawy do zakwestionowania każdej wysokości wynagrodzenia pracownika, który wcześniej prowadził działalność gospodarczą i deklarował z tego tytułu najniższą podstawę wymiaru składek, a tym samym zdaniem Sądu prowadziłyby do nieuzasadnionego ograniczenia swobody w kształtowaniu stosunków przedsiębiorczych i pracowniczych na rynku pracy.

W ocenie Sądu Okręgowego – mając na względzie cytowane wyżej poglądy orzecznictwa – nie ulegało wątpliwości, że wysokość wynagrodzenia przewidzianego przez strony umowy o pracę była adekwatna i godziwa zarówno w kontekście powierzonego ubezpieczonej stanowiska realizowanych przez nią obowiązków, jak i w porównaniu z warunkami płacowymi innych osób wykonujących pracę na rzecz (...) Sp. z o.o. Z zeznań świadków wynika, że ubezpieczona była odpowiedzialna za ewidencjonowanie zamówień na towary w programie RAKS oraz wystawianie faktur. W tym zakresie odwołująca współpracowała z W. K. i N. K., które

z kolei były odpowiedzialne za realizowany przez spółkę eksport i import towarów, konsultując z nimi informacje dotyczące zamówień i termin wysyłki. Nie sposób odmówić odwołującej posiadania również pewnych kwalifikacji choćby z uwagi na wcześniejszą, kilkuletnią współpracę z firmą (...) w ramach prowadzonej przez nią działalności gospodarczej. W tym kontekście, uwzględniając zasady doświadczenia życiowego, zdaniem Sądu kwota 4.500 zł brutto miesięcznie w aktualnych realiach rynkowych nie stanowi kwoty wygórowanej. Kwota ta nie odbiegała przy tym również w sposób znaczący od wynagrodzenia innych pracowników. W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wskazał, że podstawa wymiaru składek wynikająca z umowy zlecenie W. K. wynosi 5.000 zł, zaś w przypadku N. K. – 4.500 zł. Z kolei P. P., zatrudniony w (...) Sp. z o.o. na podstawie umowy o pracę, uzyskuje wynagrodzenie w wysokości 2.500 zł brutto miesięcznie, przy czym wynagrodzenie to przysługuje za pracę w wymiarze 1/2 czasu pracy. Wymaga przy tym podkreślenia, że podniesiony przez organ rentowy argument braku objęcia W. K. i N. K. ubezpieczeniem chorobowym nie miał żadnego znaczenia z perspektywy analizy wynikającego z umowy o pracę wynagrodzenia ubezpieczonej. Osoby te pracowały w (...) Sp. z o.o. na podstawie umów zlecenie, a tym samym, zgodnie z art. 11 ust. 2 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej, objęcie ich ubezpieczeniem chorobowym ma charakter dobrowolny i następuje na ich wniosek. Tym samym to w ich gestii pozostawało to, czy miały zamiar być objęte tym ubezpieczeniem, czy też nie. Brak natomiast podstaw do tego aby kwestionować wynagrodzenie pracownika jako podstawę wymiaru składek jedynie dlatego, że inna osoba, która pracuje dla danego płatnika na podstawie umowy zlecenie, nie wyraziła zamiaru objęcia jej dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym.

Z kolei okoliczność powstania niezdolności do pracy z powodu ciąży wkrótce po zawarciu umowy o pracę w realiach niniejszej sprawy nie miała zdaniem Sądu większego znaczenia dla oceny adekwatności ustalonego aneksem wynagrodzenia. Sam fakt zatrudnienia pracownicy w ciąży, jak również ustalenia dla niej korzystniejszych warunków pracy i płacy nie musi bowiem oznaczać, że czynność ta jest sprzeczna z naruszeniem zasad współzycia społecznego. W tym zakresie należy także wskazać, że w orzecznictwie i praktyce sądowej stwierdza się, że samo zawarcie umowy o pracę nawet w okresie ciąży, nawet gdyby głównym motywem było uzyskanie zasiłku macierzyńskiego, nie jest naganne, ani tym bardziej sprzeczne z prawem. Słuszne jest też stwierdzenie, że jest to postępowanie rozsądne i uzasadnione zarówno z osobistego punktu widzenia, jak i z powodów społecznych, albowiem kobietom ciężarnym przysługuje ochrona przed odmową zatrudnienia z powodu ciąży, a odmowa nawiązania stosunku pracy podyktowana taką przyczyną, jest traktowana jako dyskryminacja ze względu na płeć (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2006 r., III UK 150/05; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 25 czerwca 2013 r., III AUa 1330/12).

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy stwierdził, że stanowisko organu rentowego wyrażone w skarżonej decyzji było niezasadne. Całokształt okoliczności faktycznych ustalonych w oparciu o przeprowadzone postępowanie dowodowe prowadził do uznania, że wynagrodzenie I. S. przysługujące jej po zawarciu umowy o pracę z 1 marca 2019 r. w wysokości 4.500 zł było niewygórowane, adekwatne i godziwe z perspektywy posiadanych przez nią kwalifikacji i powierzonych jej obowiązków. Odmiennie zatem niż organ rentowy Sąd zważył, że ustalenie takiej wysokości wynagrodzenia nie stanowiło naruszenia zasad współzycia społecznego.

Wobec powyższych ustaleń Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie było zasadne, co skutkowało jego uwzględnieniem i stosowną zmianą skarżonej decyzji, o czym Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

W kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł w pkt 2 i 3 wyroku na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., obciążając koniecznością ich uiszczenia Zakład Ubezpieczeń Społecznych jako stronę przegrywającą postępowanie. Ustalając wysokość kosztów zastępstwa procesowego Sąd Okręgowy miał na względzie utrwalone stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym w sprawach o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne o wartości przedmiotu sporu i zaskarżenia decyduje różnica spornej wysokości składek na ubezpieczenia społeczne, tj. różnica między wysokością składki wskazywaną przez skarżącego (ubezpieczonego, płatnika składek) i wysokością należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za okres sporny (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 14 lutego 2014 r., III UK 77/12, LEX nr 1619107; 6 lutego 2008 r., II UZ 49/07; 6 maja 2008 r., I PZ 6/08; 24 maja 2012 r., II UZ 16/12; 17 kwietnia 2009 r., II UZ 12/09; 21 maja 2010 r., I UZ 38/10; 7 kwietnia 2010 r., I UZ 8/10; 6 marca 2019 r., II UZ 1/19). Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy ustalił wysokość tych kosztów na podstawie § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800) i zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz I. S. oraz (...) Sp. z o.o. kwoty po 3.600,00 zł, ponieważ zarówno odwołująca jak i zainteresowana spółka reprezentowani byli przez profesjonalnych pełnomocników z wyboru i zgłosili wnioski o zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Renata Gąsior